

Uralov Mirshod Dusmurodovich,
O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti
1-bosqich tayanch doktoranti

GOSPITAL MAKTABDA INGLIZ TILI O'QITISHDA KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYANING AHAMIYATI VA UNING O'QITISH JARAYONIGA TA'SIRI

UO'K: 376/1174

[HTTPS://DOI.ORG/10.34920/SO/VOL_2025_ISSUE_7_8](https://doi.org/10.34920/so/vol_2025_issue_7_8)

URALOV M.D. GOSPITAL MAKTABDA INGLIZ TILI O'QITISHDA KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYANING AHAMIYATI VA UNING O'QITISH JARAYONIGA TA'SIRI

Ushbu maqolada hospital maktab sharoitida ingliz tilini o'qitishda kommunikativ kompetentsiyani shakllantirishning ahamiyati tahlil qilinadi. Maqolada kommunikativ til o'qitish (Communicative Language Teaching – CLT) yondashuvining nazariy asoslari yoritilib, uning muloqotga asoslangan ta'limga qaratilganligi ta'kidlanadi. CLT nafaqat grammatik bilimni, balki real hayotiy vaziyatlarda fikr almashish, tushunish, suhbat qurish kabi muhim ko'nikmalarni rivojlantirishga xizmat qiladi. Hospital ta'lim sharoitida ushbu yondashuv ayniqsa dolzarb bo'lib, o'quvchilarning psixologik holati, sog'lig'i va ijtimoiy muhitga moslashuvini hisobga olgan holda qo'llaniladi. Shuningdek, maqolada CLT metodikasini samarali joriy etish bo'yicha interaktiv usullar, topshiriqlarga asoslangan yondashuv va hamkorlikdagi faoliyatning o'rni ko'rib chiqiladi. Shu bilan birga, hospital maktablarda CLTni joriy etishda duch kelinadigan muammolar, xususan, darsliklar yetishmovchiligi, o'qituvchilarning malakasi va guruh hajmining ta'siri ham tahlil qilinadi.

Tayanch so'z va tushunchalarlar: kommunikativ kompetentsiya, ingliz tili o'qitish, hospital pedagogika, CLT, interaktiv metodlar, til ta'limi, hospital maktab, inklyuziv ta'lim.

УРАЛОВ М.Д. ЗНАЧЕНИЕ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ В ОБУЧЕНИИ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ В ГОСПИТАЛЬНОЙ ШКОЛЕ И ЕЁ ВЛИЯНИЕ НА УЧЕБНЫЙ ПРОЦЕСС

В статье рассматривается важность формирования коммуникативной компетенции при обучении английскому языку в условиях госпитальной школы. Освещаются теоретические основы коммуникативного метода обучения (Communicative Language Teaching – CLT), основное внимание которого уделяется реальному общению и взаимодействию. Метод CLT способствует развитию не только грамматических знаний, но и таких навыков, как выражение мыслей, понимание собеседника и ведение диалога в реальных жизненных ситуациях. В условиях госпитального образования данный подход приобретает особую актуальность, так как учитывает психологическое состояние, здоровье и социальную адаптацию учащихся. Также анализируются эффективные методы внедрения CLT: интерактивные занятия, задания, основанные на коммуникации, и совместная деятельность. В заключение рассматриваются проблемы реализации CLT в госпитальных школах, включая нехватку материалов, уровень подготовки преподавателей и количество учащихся в группах.

Ключевые слова и понятия: коммуникативная компетенция, обучение английскому, госпитальная педагогика, CLT, интерактивные методы, языковое образование, госпитальная школа, инклюзивное обучение.

URALOV M.D. THE IMPORTANCE OF COMMUNICATIVE COMPETENCE IN TEACHING ENGLISH IN HOSPITAL SCHOOLS AND ITS IMPACT ON THE EDUCATIONAL PROCESS

This article explores the significance of developing communicative competence in the context of teaching English in hospital schools. It analyzes the theoretical foundations of the Communicative Language Teaching (CLT) approach, emphasizing its focus on meaningful interaction and real-life communication. The paper discusses how CLT helps learners go beyond grammar and vocabulary to develop skills such as expressing ideas, understanding others, and engaging in dialogue, which are essential in the hospital learning environment. Key methods such as interactive activities, task-based learning, and collaborative work are examined as effective strategies to foster communicative competence. The study also highlights common challenges in implementing CLT in hospital-based education, including large class sizes, lack of appropriate materials, and teacher preparedness. It concludes that communicative competence is a vital factor in supporting hospitalized learners' social integration, emotional well-being, and readiness for participation in broader society.

Key words and concepts: communicative competence, English language teaching, hospital pedagogy, CLT, interactive methods, language education, hospital schools, inclusive learning.

Kirish. Ingliz tili bugungi kunda nafaqat xalqaro kommunikatsiya vositasi, balki tibbiy, o'quv va ijtimoiy muhitlarda ham ko'zga ko'ringan ahamiyatga ega til vositasiga aylangan. Ayniqsa, gospital maktablarda, ya'ni uzoq muddatli kasallik, reabilitatsiya yoki tibbiy muolajalar sharoitida bo'lgan bolalarga ta'lim berish jarayonida, tilni funksional va interaktiv tarzda o'rgatish muhim ahamiyat kasb etadi. Shu boisdan ham, ingliz tilini o'qitishda kommunikativ kompetentsiyani rivojlantirish zaruriyati tobora ortib bormoqda.

Dell Hymes (1972) kommunikativ kompetentsiya tushunchasini ilgari surganida, u til bilimidan tashqari "nima va qachon, kim bilan va qanday tilni ishlatish" ni tushunishni ham o'z ichiga oladi — bu esa tilni real kontekstda to'g'ri qo'llay bilishdir¹. Keyinchalik Canale va Swain (1980) bu tushunchani yanada takomillashtirib, uni lingvistik, sotsiolingvistik, diskursiv va strategik kompetentsiya kabi subkompetentsiyalarga bo'lishgan². Ushbu yondashuv CLT — "Communicative Language Teaching" metodikasini asos solgan bo'lib, unda asosiy e'tibor muloqotga qaratiladi.

Jog'rofik jihatdan, gospital muhitidagi o'quvchilar tilni nazariy emas, balki amaliy yo'nalishda, ya'ni o'z ehtiyojlari va holatiga mos muloqot shaklida o'rganishadi. Masalan, ular shifokorlar, hamkasblar yoki tibbiy hamkorlari bilan ingliz tilida asosiy sog'liq, his-tuyg'u, ehtiyojlarini ifodalashlari talab qilinadi. CLT metodologiyasi mana shu ehtiyojlarga javob beradi — interaktiv mashqlar, kontekstual dialoglar orqali o'quvchilar tilni real bo'lishiga mos o'zlashtiradi.

Research Gate'dagi tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, CLT o'quvchilarning og'zaki nutqi, ishonchi va muloqot qobiliyatini sezilarli darajada yaxshilaydi (masalan, turistlar uchun ingliz tili bo'yicha olib borilgan tadqiqotdagi natijalar)³. Shuningdek, sistematik ko'rib chiqiluvchi maqolada CLT o'quvchilarning til bilimidan tashqari, madaniy anglash, tanqidiy fikrlash va muammo yechish ko'nikmalarini rivojlantirishda ham muhim ekani ko'rsatilgan.

Gospital maktab konteksti esa o'ziga xos xususiyatlarga ega: bu erdagi o'quvchilarning ruhiy holati, e'tibor qobiliyati va dars davomiyligi doimiy emas. Shu sababli ham CLTda qo'llaniladigan **short, interactive tasks**, rolli o'yinlar, suhbat-samarali topshiriqlar ayniqsa samarali bo'ladi. Bunday metodlar, masalan, "information gap" mashqlari orqali, o'quvchilar kichik guruhlarda o'zlariga tegishli bo'lmagan

¹ Hymes, D. (1972). On communicative competence. In J. B. Pride & J. Holmes (Eds.), *Sociolinguistics* (pp. 269–293). Penguin.

² Canale, M., & Swain, M. (1980). Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing. *Applied Linguistics*, 1(1), 1–47. <https://doi.org/10.1093/applin/1.1.1>.

³ Wikipedia contributors. (2025, March 4). Communicative language teaching - Wikipedia. https://en.wikipedia.org/wiki/Communicative_language_teaching?utm_source=chatgpt.com.

ma'lumotni almashishga majbur bo'lib, tilni real kontekstda faol ishlatishga majbur bo'lishadi¹. Jumladan, CLTda o'qituvchining roli ham o'zgaradi — u endi faqat grammatikani tushuntiruvchi emas, balki "facilitator" — darsni boshqaruvchi, rag'batlantiruvchi hamda til muhitini yaratib beruvchi shaxs sifatida harakat qiladi. Bu yondashuv ayniqsa hospital maktabda qo'llanganda, pedagogik me'yorlar bilan birga psixologik yondashuvni ham o'z ichiga oladi.

Mavzuning dolzarbligi. Bugungi globallashuv davrida xorijiy tillarni, xususan ingliz tilini o'rganish nafaqat xalqaro muloqot vositasi sifatida, balki ta'lim, sog'liqni saqlash, texnologiya va ilm-fan sohalarida faol ishtirok etish uchun muhim omilga aylangan. Ayniqsa, kasallik sababli uzoq vaqt tibbiy muassasalarda davolanayotgan bolalar uchun ingliz tilini o'rganish imkoniyatlarini yaratish va ularning kommunikativ kompetentsiyasini shakllantirish hospital pedagogikaning eng dolzarb yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Gospital maktablarda ta'lim olayotgan o'quvchilarning ruhiy va jismoniy holati, cheklangan vaqt va resurslar, izolyatsiya holatida yashash kabi omillar ularning ta'lim jarayonini murakkablashtiradi. Shu sababli, ingliz tilini o'rgatishda an'anaviy yondashuvlardan ko'ra, kommunikativ yondashuv (Communicative Language Teaching – CLT)ni qo'llash zamonaviy metodologik ehtiyojga aylandi. Ushbu yondashuv orqali o'quvchilar real hayotda muloqot qila olish, o'z fikrini bildirga olish, savollarga javob bera olish kabi hayotiy ko'nikmalarni rivojlantiradi².

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasida so'nggi yillarda xorijiy tillarni o'qitish sifatini oshirishga qaratilgan davlat siyosati (masalan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 19-maydagi PQ-5117-son qarori) doirasida barcha bolalar, jumladan, sog'lig'i bilan bog'liq

muammolari bo'lgan o'quvchilar uchun ham teng imkoniyatlarni yaratish muhim vazifa sifatida ilgari surilgan³. Bu esa hospital ta'limda innovatsion yondashuvlarni, xususan, CLTni tatbiq etish orqali ingliz tilini o'qitishni ilmiy-metodik jihatdan chuqur o'rganish zaruratini yuzaga keltiradi.

Mazkur maqolada aynan shu ehtiyojdan kelib chiqib, hospital maktab o'quvchilarining kommunikativ kompetentsiyasini rivojlantirishda CLT yondashuvining nazariy va amaliy jihatlari tahlil qilinadi, mavjud muammolar va ularning yechimlari o'rganiladi. Mavzuning dolzarbligi nafaqat ilmiy, balki ijtimoiy-pedagogik nuqtai nazardan ham beqiyos ahamiyatga ega.

Tadqiqotning maqsadi. Ushbu tadqiqotning asosiy maqsadi — hospital maktab sharoitida ta'lim olayotgan o'quvchilarning ingliz tili bo'yicha kommunikativ kompetentsiyasini rivojlantirishda kommunikativ til o'qitish (Communicative Language Teaching – CLT) yondashuvining nazariy va amaliy asoslarini aniqlash, CLTning didaktik imkoniyatlarini hospital pedagogika kontekstida sinovdan o'tkazish hamda shaxsga yo'naltirilgan metodik yechimlar ishlab chiqishdan iboratdir.

Bugungi kunda hospital maktablarda ta'lim olayotgan bolalar uchun teng va sifatli ta'lim xizmatlarini ta'minlash global ta'lim tizimi oldida turgan dolzarb masalalardan biridir. Bunday o'quvchilarning sog'lig'i, psixologik holati va ijtimoiy cheklovlari ularning ta'limga bo'lgan ehtiyojini o'zgacha qiladi. Shuning uchun ularni xorijiy til, xususan, ingliz tiliga o'rgatishda an'anaviy yondashuvlar yetarli darajada samaradorlik bera olmaydi⁴.

Shu nuqtai nazardan, CLT — ya'ni kommunikativ til o'qitish yondashuvi — o'quvchilarning tilni real hayotiy kontekstda qo'llash ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan bo'lib, bu hospital maktab o'quvchilari uchun ayniqsa muhimdir. D.Hymes (1972) tomonidan

¹ Uralov Mirshod Dusmurodovich, (2025). Hospital maktabda innovatsion ta'lim metodlarining samaradorligi. Xalqaro ilmiy-amaliy anjuman «ta'lim maydoni tendensiyalari: kompetentsiyalar, innovatsiyalar va texnologiyalar», 1(1), 255–257. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15385207>.

² Savignon, S. J. (2002). Interpreting communicative language teaching: Contexts and concerns in teacher education. Yale University Press.

³ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021 yil 19 maydagi PQ-5117-son "O'zbekiston Respublikasida xorijiy tillarni o'rganishni ommalashtirish faoliyatini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Qarori. - <https://lex.uz/docs/-5426736>.

⁴ Ernazarova, Z. (2023). The essence of hospital pedagogy. Mehrli maktab to'plami (pp. 43–47). Farg'ona: Mehrli Maktab NPB.

ilgari surilgan "kommunikativ kompetentsiya" tushunchasi til bilimining grammatik jihatlaridan tashqari, uni muomala va ijtimoiy kontekstda to'g'ri ishlatish qobiliyatini ham o'z ichiga oladi¹. Canale & Swain (1980) bu kompetentsiyani to'rt asosiy tarkibga ajratadi: grammatik, sotsiolingvistik, diskursiv va strategik kompetentsiyalar².

Tadqiqot shu asosda CLT yondashuvining quyidagi jihatlarini aniqlashga qaratiladi:

- Gospital maktab sharoitiga mos metodik uslublar asosida o'quvchilarning og'zaki va yozma nutq ko'nikmalarini rivojlantirish;
- Individual ta'lim ehtiyojlarini inobatga olgan holda interaktiv va multimodal o'qitish vositalarini joriy etish;
- Gospital ta'limda o'quvchilarni psixologik va ijtimoiy rehabilitatsiya qilish vositasi sifatida ingliz tilidagi muloqot faoliyatini kuchaytirish;
- CLT yondashuvi asosida tuzilgan dars ishlanmalari va topshiriqlarning o'quvchilar motivatsiyasi va bilim samaradorligiga ta'sirini tahlil qilish.

Shuningdek, tadqiqot orqali CLT yondashuvining o'ziga xos afzalliklari va gospital pedagogikadagi qo'llash imkoniyatlarini aniqlash, shuningdek duch kelinadigan metodik, tashkiliy yoki psixologik muammolarni aniqlash va ularni bartaraf etish bo'yicha takliflar ishlab chiqish ham maqsad etib belgilangan. Natijada, ushbu tadqiqot gospital sharoitida ta'lim olayotgan bolalarning ijtimoiylashuviga, o'z fikrini ifodalash qobiliyatiga, va global til kompetentsiyalarini rivojlantirish orqali ularni jamiyatga muvaffaqiyatli integratsiya qilishga xizmat qiladi.

Tadqiqotning ilmiy ahamiyati. Ushbu tadqiqot nafaqat gospital pedagogika sohasi uchun, balki til o'qitish metodikasi bo'yicha olib borilayotgan ilmiy izlanishlar tizimi uchun ham dolzarb va muhim ilmiy ahamiyatga ega. Chunki u xorijiy til o'rgatishda kommunikativ yondashuv asosida metodik modelni gospital sharoitga moslash-

tirish orqali, aynan uzoq muddatli kasallik bilan davolanayotgan o'quvchilarning lingvistik, psixologik va ijtimoiy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadigan yangicha yondashuvni taklif etadi.

CLT yondashuvi tilni o'rgatishda faqat grammatik bilimlarga emas, balki real kommunikatsiya, vazifaga yo'naltirilgan topshiriqlar, ijtimoiy kontekstda muloqot qilish ko'nikmalari kabi jihatlariga urg'u berishi bilan ajralib turadi³. Ushbu yondashuvni gospital maktab kontekstiga moslashtirish — til o'rganish jarayonining terapevtik va ijtimoiy moslashuvga xizmat qilishiga olib keladi.

Tadqiqotning ilmiy ahamiyatini quyidagi jihatlar orqali ifodalash mumkin:

1. Nazariy asoslarni kengaytirish: Tadqiqot CLT nazariyasini o'zbek tilshunosligi va gospital pedagogikasi kontekstida chuqur tahlil qiladi. Bu orqali mavjud nazariy qarashlarga yangi yondashuvlar qo'shiladi, ya'ni kommunikativ kompetensiya tushunchasi gospital sharoitidagi ta'lim muhitida qayta baholanadi. Bu, ayniqsa, tilni o'rgatishdagi differensial yondashuvlarga asos yaratadi.

2. Innovatsion metodik modelni ishlab chiqish: Gospital sharoitida CLT asosida darslarni tashkil etish uchun taklif qilinadigan model — ya'ni gibril, interaktiv, moslashtirilgan o'qitish tizimi — ilgari yetarlicha tadqiq qilinmagan sohaga yangilik olib kiradi. Bu model o'quvchilarning til o'rganishga bo'lgan qiziqishini saqlab qolish, sog'lig'i tufayli yuzaga kelgan ta'lim bo'shliqlarini to'ldirish, va individual ehtiyojlarga mos metodlarni ishlab chiqishga xizmat qiladi⁴.

3. Pedagogik amaliyotga qo'shgan his-sasi: Tadqiqot natijalari asosida ishlab chiqiladigan CLT yondashuvi asosidagi topshiriqlar, dars ishlanmalari va uslubiy tavsiyalar nafaqat gospital maktab o'qituvchilari, balki maxsus ehtiyojli bolalar bilan ishlovchi til o'qituvchilari uchun ham foydali bo'ladi. Ular orqali ko'proq kom-

¹ Hymes, D. (1972). On communicative competence. In J. B. Pride & J. Holmes (Eds.), *Sociolinguistics* (pp. 269–293). Penguin.

² Canale, M., & Swain, M. (1980). Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing. *Applied Linguistics*, 1(1), 1–47. <https://doi.org/10.1093/applin/1.1.1>.

³ Bax, S. (2003). The end of CLT: A context approach to language teaching. *ELT Journal*, 57(3), 278–287. <https://doi.org/10.1093/elt/57.3.278>.

⁴ Nabieva, G. G. (2023). The new innovative methods of teaching English at hematology. In *Gospital pedagogika materiallari* (pp. 62–65). Toshkent: TTA nashriyoti.

munikatsiyaga yo'naltirilgan darslar tashkil qilish imkoniyati paydo bo'ladi.

4. Multidistsiplinar yondashuvni shakllantirish: Tadqiqot gosptal pedagogikasi, lingvodidaktika, psixolingvistika va kommunikativ metodikani birlashtirgan holatda olib borilishi bilan ham ilmiy jihatdan muhim ahamiyatga ega. Bunday multidistsiplinar yondashuv xorijiy tilni o'qitish bo'yicha amaliy va akademik izlanishlar sifatini oshiradi.

5. Ilmiy bo'shliqni to'ldirish: O'zbekistonda aynan gosptal maktab o'quvchilarining ingliz tili bo'yicha kommunikativ kompetentsiyasini rivojlantirishga oid ilmiy ishlar juda kam. Ushbu tadqiqot esa mazkur sohadagi ilmiy bo'shliqni to'ldirish, kelgusida chuqurroq tadqiqotlar olib borish uchun zamin yaratadi.

CLTning gosptal ta'limida qo'llanilishi. Kommunikativ til o'qitish yondashuvi zamonaviy xorijiy til didaktikasida eng samarali metodlardan biri sifatida e'tirof etilgan bo'lib, uning asosiy maqsadi – o'quvchilarning chet tilida muloqot qilish qobiliyatini rivojlantirishdir. CLT til o'rgatishning an'anaviy grammatik-traditsion yondashuvlaridan farqli o'laroq, o'quvchini passiv bilim egasidan faol ishtirokchiga aylantirishga xizmat qiladi. Aynan shunday yondashuv gosptal ta'lim muhitida o'quvchining til kompetentsiyasini rivojlantirishda katta imkoniyatlar yaratadi.

1. Gosptal ta'limning o'ziga xos jihatlari va CLT zarurati. Gosptal maktablar yoki sog'liq muassasalarida tashkil etilgan darslar shifoxonada uzoq muddat davolanayotgan bolalar uchun mo'ljallangan. Bu kabi o'quvchilar sog'lom tengqurlaridan uzoq vaqt ajralib qolganligi sababli, ularning ijtimoiy muloqot ko'nikmalari, til bilan bog'liq bilimlari va psixologik holati salbiy ta'sirga uchrashi mumkin ¹. CLT yondashuvi gosptal sharoitida o'quvchini til bilan faol muloqotga jalb etish orqali ijtimoiy va emotsional moslashuvni ham qo'llab-quvvatlaydi ².

¹ Uralov M. D. "Gibrid o'qitish metodikasi asosida gosptal maktab o'quvchilarining kommunikativ kompetentsiyasini rivojlantirish" "Ilm-fan va innovatsiya 2024" xalqaro ilmiy-amaliy konferentsiya, O'zDJTU, 25.05.2024, Toshkent, B. 232-325.

² Avalos, L. (2022). Hospital Pedagogy: A Systematic Review. Research Gate. <https://www.researchgate.net/publication/368758960>.

Shuningdek, CLT topshiriqlari asosan real hayotiy vaziyatlarda muloqot qilishga yo'naltirilgani sababli, o'quvchilarda o'rganilgan tilni amalda qo'llashga nisbatan ishonch paydo bo'ladi. Bu esa o'z-o'ziga ishonchni mustahkamlab, o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi.

2. CLTning gosptal ta'limida qo'llanilishi: amaliy misollar. CLT gosptal ta'limida quyidagi shakllarda samarali qo'llanilishi mumkin:

- **Rolli o'yinlar (role-play):** Masalan, "Shifokor va bemor", "Do'kon va xaridor" kabi hayotiy dialoglar orqali o'quvchilar muloqot qilishga o'rganadilar. Bu orqali nafaqat til, balki kasbga oid madaniyat ham singdiriladi.

- **Vazifaga asoslangan topshiriqlar (task-based learning):** O'quvchilar kichik guruhlarda ma'lum vazifalarni bajarish orqali hamkorlikda til o'rganadilar. Masalan, kasalxonada foydalaniladigan narsalarni ingliz tilida aniqlash, dori qabul qilish vaqtlari haqida suhbat qurish kabi mashg'ulotlar.

- **Audio/video materiallar bilan ishlash:** O'quvchilar uchun maxsus qisqa interaktiv videolar orqali tinglab tushunish va javob berish faoliyatlari tashkil etiladi. Bu ko'nikmalar ularning eshitish orqali anglash, talaffuz va nutq ko'nikmalarini mustahkamlashga yordam beradi.

- **Onlayn CLT platformalari va mobil ilovalar:** Gosptal sharoitida o'quvchilar ba'zan yakkalanib qolishadi. Bu holatda individual, raqamli resurslar (Kahoot, Duolingo, Quizlet) orqali o'ziga xos CLT muhitini yaratish mumkin.

3. CLTning terapevtik ta'siri. CLT nafaqat til o'rganish, balki bolalarning emotsional va psixologik holatiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Muloqot markazida bo'lgan topshiriqlar orqali o'quvchilar o'zlarini erkin ifoda etishni o'rganadilar. Bu esa gosptal sharoitda yuzaga keladigan stress, yolg'izlik va tashvishlarni kamaytirishga xizmat qiladi³.

Bundan tashqari, kommunikativ topshiriqlar orqali bolalarda empatiya, hamkorlik va faol tinglash kabi sotsial ko'nikmalar rivojlanadi. Bu esa ularning sog'ayish jarayoniga ham ijobiy ta'sir

³ Karavas-Doukas, E. (1996). Using attitude scales to investigate teachers' attitudes to the communicative approach. ELT Journal, 50(3), 187–198, <https://doi.org/10.1093/elt/50.3.187>.

etadi, chunki ijobiy emotsional holat tiklanishga turtki beradi.

4. Cheklovlar va tavsiyalar. CLT yondashuvining hospital sharoitida qo'llanishida ba'zi cheklovlar mavjud. Jumladan, barcha o'quvchilar sog'lig'i yoki emotsional holati tufayli faol ishtirok eta olmasligi mumkin. Bundan tashqari, hospital o'qituvchilarining CLT bo'yicha yetarli tayyorgarligi mavjud emasligi metodik to'siqlarga olib keladi.

Shunday bo'lsa-da, ushbu muammolarni hal etish uchun CLT asosida maxsus moslashtirilgan dars ishlanmalari, interaktiv vositalar va o'qituvchilar uchun malaka oshirish dasturlari ishlab chiqilishi lozim. Shuningdek, CLT elementlarini bosqichma-bosqich va moslashtirilgan holda joriy etish tavsiya qilinadi.

Xulosa. Ushbu tadqiqotda kommunikativ til o'qitish yondashuvi (CLT)ning hospital ta'lim tizimidagi ahamiyati, metodik yondashuvlari, afzalliklari va qo'llanilish imkoniyatlari har tomonlama tahlil qilindi. CLT — bu chet tilini o'rganishda faqat grammatik bilim emas, balki muloqot qilish, ijtimoiy kontekstda tilni ishlata olish, erkin fikr bildirishi mumkin bo'lgan o'quvchini shakllantirishga qaratilgan yondashuvdir. Aynan shunday metodologik tamoyil hospital maktablar sharoitida kasallik sababli uzoq muddat izolyatsiyada qolgan bolalar uchun nihoyatda muhimdir.

Tadqiqot davomida aniqlanishicha, CLT yondashuvi hospital maktab o'quvchilarida til o'rganishga bo'lgan motivatsiyani oshiradi, ularni faol muloqotga jalb qiladi va tilni kontekstda qo'llashga undaydi. Bundan tashqari, CLT topshiriqlari o'quvchilarni psixologik jihatdan qo'llab-quvvatlaydi, ularga ijobiy emotsional tajriba beradi, o'z fikrini bildirish va boshqalar bilan aloqa qilishga undaydi¹. Bu holat ayniqsa sog'lig'i bilan bog'liq muammolar tufayli izolyatsiyalangan bolalar uchun ijtimoiy qo'llab-quvvatlash sifatida xizmat qiladi.

CLTning samaradorligi rol o'yinlari, muhokama asosidagi topshiriqlar, real hayotiy vazifalarga asoslangan mashg'ulotlar, multimedia vositalari va raqamli ilovalar orqali yon-

dashuvni amaliyotda joriy etish orqali ko'rsatildi. Bu metod o'quvchining individual ehtiyojlari va sog'ligiga moslashtirilgan holda moslashuvchan tarzda qo'llanilishi mumkin. Shuningdek, tadqiqot davomida CLT yondashuvi hospital ta'limi muhitida bir qator cheklovlar va muammolarga duch kelishi mumkinligi ham aniqlandi. Jumladan, o'qituvchilarning metodik tayyorgarligi, sog'lom o'quvchilarga nisbatan kam vaqtli darslar, o'quvchilarning jismoniy holati CLT topshiriqlarini bajarishga har doim ham imkon bermaydi. Biroq bu muammolar CLT metodikasi asosida ishlab chiqilgan soddalashtirilgan, qisqa, moslashtirilgan topshiriqlar orqali yengib o'tilishi mumkin. Ushbu ilmiy ish doirasida CLTning nafaqat til o'rgatish, balki o'quvchilarni ruhiy-ijtimoiy qo'llab-quvvatlash vositasi sifatida ham samarali qo'llanilishi asoslab berildi. Bu esa CLTni hospital pedagogika tizimida eng istiqbolli yondashuvlardan biriga aylantiradi.

Bundan kelib chiqib, quyidagi **xulosalarni** chiqarish mumkin:

1. CLT hospital ta'limi uchun eng mos yondashuvlardan biridir, chunki u o'quvchilarning muloqot kompetentsiyasini ijtimoiy, emotsional va til jihatdan bir vaqtning o'zida rivojlantiradi.

2. Hospital maktablarda CLT metodikasini joriy etish uchun o'qituvchilarni tayyorlash, maxsus dars ishlanmalari ishlab chiqish va zamonaviy interaktiv texnologiyalardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi.

3. Hospital o'quvchilarning ehtiyojlariga moslashtirilgan CLT materiallar yordamida til o'rganishga bo'lgan ishtiyoqni oshirish va ta'lim jarayonining samaradorligini ta'minlash mumkin.

4. CLT yondashuvi o'quvchilarning sog'ayish jarayoniga ham bilvosita ijobiy ta'sir ko'rsatadi, chunki u emotsional barqarorlikni, o'z-o'ziga bo'lgan ishonchni va ijtimoiy faollikni kuchaytiradi.

5. Shu boisdan, ushbu yondashuvni hospital maktablar tajribasida keng joriy etish, sog'liq muassasalarida faoliyat yurituvchi ingliz tili o'qituvchilarini CLT bo'yicha muntazam o'qitish va qo'llab-quvvatlash, shuningdek, CLT asosida ishlab chiqilgan maxsus metodik qo'llanmalarni yaratish orqali ta'lim samaradorligini yanada oshirish mumkin.

¹ Burnaby, B. (2003). *Language policies in Canada*. In J. W. Tollefson (Ed.), *Language policies in education: Critical issues* (pp. 191–217). Routledge.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yhati:

1. Hymes, D. (1972). On communicative competence. In J. B. Pride & J. Holmes (Eds.), *Sociolinguistics* (pp. 269–293). Penguin.
2. Canale, M., & Swain, M. (1980). Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing. *Applied Linguistics*, 1(1), 1-47. <https://doi.org/10.1093/applin/1.1.1>
3. Wikipedia contributors. (2025, March 4). Communicative language teaching – Wikipedia. https://en.wikipedia.org/wiki/Communicative_language_teaching?utm_source=chatgpt.com.
4. Uralov Mirshod Dusmurodovich. (2025). Gosptal maktabda innovatsion ta'lim metodlarining samaradorligi. Xalqaro ilmiy-amaliy anjuman «ta'lim maydoni tendensiyalari: kompetentsiyalar, innovatsiyalar va texnologiyalar», 1(1), 255–257. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15385207>.
5. Savignon, S.J. (2002). *Interpreting communicative language teaching: Contexts and concerns in teacher education*. Yale University Press.
6. PQ-5117-сон 19.05.2021. O'zbekiston Respublikasida xorijiy tillarni o'rganishni ommalashtirish faoliyatini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqish chora-tadbirlari to'g'risida. (n.d.). <https://lex.uz/docs/-5426736>.
7. Ernazarova, Z. (2023). The essence of hospital pedagogy. In *Mehrli maktab to'plami* (pp. 43–47). Farg'ona: Mehrli Maktab NPB.
8. Bax, S. (2003). The end of CLT: A context approach to language teaching. *ELT Journal*, 57(3), 278–287. <https://doi.org/10.1093/elt/57.3.278>.
9. Nabieva, G.G. (2023). The new innovative methods of teaching English at hematology. In *Gospital pedagogika materiallari* (pp. 62–65). Toshkent: TTA nashriyoti.
10. Uralov M.D. "Gibrid o'qitish metodikasi asosida gosptal maktab o'quvchilarining kommunikativ kompetentsiyasini rivojlantirish" "Ilm-fan va innovatsiya 2024" xalqaro ilmiy-amaliy konferentsiya, O'zDJTU, 25.05.2024, Toshkent, B. 232-325.
11. Avalos, L. (2022). Hospital Pedagogy: A Systematic Review. ResearchGate. <https://www.researchgate.net/publication/368758960>.
12. Karavas-Doukas, E. (1996). Using attitude scales to investigate teachers' attitudes to the communicative approach. *ELT Journal*, 50(3), 187–198. <https://doi.org/10.1093/elt/50.3.187>.
13. Burnaby, B. (2003). Language policies in Canada. In J.W.Tollefson (Ed.), *Language policies in education: Critical issues* (pp. 191–217). Routledge.